

ALUEIDEN KESTÄVÄN KASVUN JA ELINVOIMAN TUKEMINEN (AKKE) -MÄÄRÄRAHAN JAKAMINEN JÄMSÄN ÄKILLISEEN RAKENNEMUUTOSTILANTEESEEN JA UTSJOEN TILANTEESEEN**Momentin 32.30.40 vuoden 2021 talousarvion mukainen määräraha**

Momentin 32.30.40 (Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen) määrärahoja on vuoden 2021 talousarviossa äkillisten rakennemuutosten aiheuttamien tilanteiden hoitoon osoitettu enintään 21 000 000 euroa, josta jakamatta on 15 960 000 euroa.

Esitys määrärahan jaoksi

Päätöksellä esitetään jaettavaksi momentin 32.30.40 (Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen) vuoden 2021 talousarvion ÄRM-tilanteisiin osoitettua määrärahaa yhteensä 4,3 miljoonaa euroa, josta

UPM Kymmenen Kaipolan tehtaan sulkemisesta aiheutuvan rakennemuutoksen hoitoon 4 000 000 euroa Keski-Suomen liitolle,

Utsjoen kalastuskiellosta aiheutuneen paikallisen elinkeinoelämän muutostilanteen hoitamiseen ja koordinaatioon ja kestävä elinkeinotoiminnan edistämiseen 300 000 euroa Lapin liitolle,

Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen -määräraha myönnetään maakuntien liitoille, jotka toimivat alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 6 §:n 3 momentin mukaisina aluekehittämisviranomaisina.

Kaipolan tehdas ja sen kolmen paperikoneen sulkeminen aiheutti 428 työntekijän irtisanomisen. Kaipolasta irtisanotuista henkilöistä 208 on ilmoittautunut Keski-Suomen TE-toimistolle. Työsuhteet Kaipolan osalta ovat päättyneet alkukesästä. Kaipolan lakkaus on vaikuttanut seutukunnan yritysten liikevaihtolukuihin. Jämsässä liikevaihdossa reilusti pudotusta yli -30 %. Tässä on merkittävä ero esimerkiksi Äänekoskeen, jossa liikevaihdon nousu oli vastaavana aikana +15 %.

Jämsän näkymät ovat muuttuneet merkittävästi tehdasalueen kaupan ja alueella viriävän uuden aktiivisuuden myötä. Keskeistä on saada kiinnostus aluetta kohtaan muunnettua käytännön toimenpiteiksi. Valtioneuvoston lisärahoituksella voidaan arvioida olevan keskeinen merkitys alueen yritystoiminnan vahvistumiselle, työllisyystilanteen parantamiselle ja kokonaisuudessaan rakennemuutoksen hyödyntämiselle alueen uudistumiseksi.

Syksyllä 2020 jaettiin Keski-Suomen liitolle yritystukiavaltuutta ja AKKE-määrärahaa Jämsän äkillisen rakennemuutostilanteen hoitamiseksi yhteensä 4,5 milj. euroa. Nyt jaettava valtioneuvoston rahoitus on loppuerä syksyn 2020 budjettiriihessä sovitusta 8,7 milj. euron kokonaisrahoituksesta.

Suomi ja Norja ovat yhdessä tehneet poikkeuksellisen päätöksen Tenojoen määräämiskaisesta kalastuskiellosta, joka kattaa koko Tenon lohen elinkierron alueen mereltä joelle. Päätöksen tavoitteena on turvata kalastusmahdollisuudet ja elinvoimaiset lohikannat Tenolla tulevaisuudessa. Rajoituksen syynä on Tenon lohikantojen nopeasti heikentynyt tila.

Lohenkalastuksen kieltä heikentää Tenojoen alueen taloutta. Erityisesti matkailuelinkeino ja osakaskunnat kärsivät matkailu- ja kalastuslupatulon vähentymisestä. Alueen matkailu on rakentunut vahvasti kalastuksen ympärille ja rajoituksilla on kalastusmatkailuun merkittävät välilliset vaikutukset. Tilanteen työllisyysvaikutukset kohdistuvat välillisesti matkailuun ja palvelujen tuottajiin. Lohen kalastuksella on alueella voimakas kulttuurinen perinne, ja muuttuneen tilanteen vaikutuksia ei voida arvioida pelkästään taloudellisin perustein. Utsjoen kunta on valmistellut tilanteen vuoksi äkillisen rakennemuutoksen toimenpiteitä alueella.

Tenojoen lohikantojen merkitys on tärkeä kansallisesti ja jopa maailmanlaajuisesti. Lisäksi lohenkalastukseen alueella liittyvät kulttuuriset näkökohdat ovat huomattavat. Päätökset lohikantojen elvyttämiseksi asetetuista kalastusrajoituksista ja -kielloista vaikuttavat kuitenkin nimenomaan paikallisesti ja kohdistuvat erityisesti väestöltään pienen kunnan elinvoimaisuuteen. Toisaalta nyt tehdyllä päätöksellä turvataan lohikantojen elpymistä ja mahdollista kalastusta tulevaisuudessa.

Sen ohella, että lohikantoja turvataan kestäväälle tasolle, on olennaista myös elinkeinotoiminnan ja matkailun kehittäminen sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä kestäväällä tavalla. Tarvitaan myös uusia avauksia paikallisen yritystoiminnan elvyttämiseksi ja Tenojoen matkailun ja kulttuurin vastaamiseksi muuttuneeseen tilanteeseen. Valtion myöntämällä rahoituksella voidaan varmistaa toimenpiteiden alueellinen koordinaatio ja esimerkiksi analyysit uuden yritystoiminnan käynnistämiseksi.